

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Dialecticæ

Dieterich, Conrad

Giessæ Hessorum, 1611

Caput XV. Syllogismi definitio, & partes.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56580](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56580)

CAPUT XV.

Syllogismi definitio, & partes.

1. **J**udicium Dianoëticum est legitima variorum axiomatum ex se deductorum dispositio ac dijudicatio.

[Differt à Judicio Axiomatico : In axiomatice res se clara & manifesta enunciantur, vel argumentum de argumento enunciat : In Dianoëtico verò res dubia distinduntur, variæq; axiomata homogenea certa lege deducuntur.]

2. Estq; vel Syllogisticum, quo Syllogismus; vel Methodicum, quo Methodus dijudicantur.

3. Syllogismus est dianoia, quâ quæstio cum argumento (*tertio*) ita disponitur, ut posito antecedente necessario concludatur.

[Dicitur Syllogismus vel à συλλογίζεσθαι ab Arithmeticis calculatoribus deducto vocabulo, qui numerum addendo vel subtrahendo dicuntur συλλογίζεσθαι, ratiocinari, unde συλλογισμὸς ratiocinatio: vel à σύν & λογισμὸς, qui est discursus & commentatio mentis, non externa oratio, vel à συλλογῆ τῆς λόγου rationis collectione, quia legitime Ratio in Syllogismo colligitur. Atq; sic syllogismus, argumentatio & ratiocinatio Synonyma fuerint. Rameis Genes est dianoia, quæ est mentis agitatio, commentatio, discursus, seu rationis energia, operatio, movens se ab uno ad aliud, alterum ex altero deducendo. Quæ enim declarat motus tractum & transmissionem ipsius

vñ. Aristotelicis verò genus est λόγος, quo notatur exterior sermo siue oratio, sed ratio siue mentis cursus, ideoq; syllogismo uterq; tum mentis tum vocis accommodari potest.

Forma consistit in legitima argumenti cum questione dispositione, ut antecedente posito necessario concludatur. Quæstio est thema, de quo differunt: est axioma dubium, de cuius veritate queritur, an verum, an falsum. Dicitur aliàs ἐρώτημα, ἐρώτησις, ἀεὶ βλημα, ἀεὶ γμα τὸ ἐξ ἀρχῆς. Interrogatio, propositum, problema, res, quod erat ex principio. Qua differunt non re, sed λόγῳ, tantum ἡ ἐρώτησις. Propositio dicitur quatenus affirmatur vel negatur aliquod de aliquo. Problema, interrogatio & quæstio dicitur, quatenus id quod enunciatur in propositione controversia ponitur, dum inquiritur an sit, nec ne. Vt si dicitur Omnis homo est substantia. Propositio dicitur. Si queram. Estne omnis homo substantia? tum Quæ interrogatio problema appellatur. Vbi nota Syllogismi tantam esse in contingentibus & dubiis. Nam que manifesta, clara & perspicua sunt, ad ea non requiritur iudicium syllogisticum, sed noëticum siue axiomaticum. Quæstio autem dubia est, vel in se simpliciter respectu materiam existentis, vel respectu persona dubitantis. Vel, si maioris dubia est, vel verè, vel fictione, vel ex hypothesi & concessione.

Argumentum hic nihil aliud est, quam dubia quatenus probatio, è quo iudicium sumitur, verane an falsa sit enunciatio. Dicitur aliàs argumentum TERTIUM. Quia in omni quæstione duo sunt argumenta: utrum in antecedente alterum in consequente: ad quorum dispositionem probatio vel refutatio tertium hoc argumentum assumitur. Aristotelicis verò est medius terminus. De varia autem argumenti acceptione vide supra lib. 1. cap. 2. postquam definit.

Argumentum verò & argumentatio ita differunt. Argumentum est materia argumentationis ex qua fit: Argumentatio verò est forma in materia. Argumentum est pars

Argum
gumen
disposit
ment ar

Ant

go dicitur

nor.)

est, ut P

rate Sy

gifican

tura. N

sario com

positione

axiom a

rialis si

cus dicit

necessari

riam, &

rum Syll

malis,

Syllogiz

tiatur n

in definiti

gno. F

Etata.

Declara

Anzira

prion de

quo affir

cur hoc

argomen

ma 2

dispositio

elimina

ergo aut

anima e

4.

Parte

Argumentatio est totum. Argumentum est medium: Argumentatio verò est trium argumentorum seu terminorum dispositio. Argumentum Etymologia Grammatica: Argumentatio verò Syntaxeos constructioni respondet.

Antecedens est nihil aliud quàm dua Præmissa, qua vulgo dicuntur propositio (major) & assumptio (propositio minor.) Hoc igitur posito necessario concluditur, hoc est, necesse est, ut Philipp. inquit, conclusionem sequi, idq; necessitate Syllogistica: Vbi observabis. Necessitatem Syllogisticam esse duplicem, aliam esse materiæ, aliam formæ. Necessitas materiæ est, qua vi solius materiæ necessario concluditur. Vi solius materiæ concluditur, quando propositiones sive termini necessario coherent (de his vide in axioma necessario.) Dicitur aliàs necessitas materialis sive consequentis: Ita Syllogismus demonstrativus dicitur necessarius, quia in illo omnes propositiones sunt necessariae. Necessitas formæ est, qua non propter materiæ, & propositiones, sed vi solius dispositionis argumentorum Syllogisticè concluditur. Dicitur aliàs necessitas formalis, necessitas consequentiæ, & ex hypothese sic Syllogismus Topicus qui constat materia tantum probabiliter dicitur necessarius. Atqui hæc necessitas formalis à Ramo in definitione Syllogismi per vocabulum necessario intelligitur. Fieri enim non potest, si præmissa rectè sint disposita & data, quin hoc ipsum quod in conclusione est, consequatur. Declarabimus quæ dicta sunt exemplo. *Questio sit;* Anima sit immortalis. Ad questionem hanc dubiam præmissam adduco argumentum tertium sive probationem, quæ affirmativam demonstro; Quia est imago Dei. Dico hoc argumentum tertium, respectu reliquorum duorum argumentorum in questione propositorum, quæ sunt. 1. anima. 2. immortalis. Hoc argumento tertio cum questione disposito conficitur Antecedens; 1. Propositio; Imago Dei est immortalis. 2. Assumptio; Anima est imago Dei. Ex antecedente posito: Necessario inde concluditur; Ergo anima est immortalis]

4. In Syllogismo consideranda 1. Partes: 2. Divisio. 5. Par-

5. Partes Syllogismi essentialis duae sunt, Materia & Forma.

6. Materia est, ex qua Syllogismus constituitur.

7. Estque vel remota, vel propria qua.

8. Remota est, ex qua propositiones conficiuntur. ut, *questio & argumentum tertium: Metaphoricè vulgò tres Termini dicti, Major, Minor, Medius.*

9. Quaestio constat terminis duobus Majori & Minori: Argumentum verò tertium est Medius.

10. Major terminus est praedicatum (*consequens*) quaestionis dubiae: & proponitur cum medio sive argumento tertio in propositione.

[Major dictus, quia si non plura comprehendit, quod conclusionis subiectum, ab illius saltem universitate non deficit, Mocen. contempl. 2. part. 3. c. 1.]

11. Minor terminus est subiectum (*antecedens*) quaestionis, & disponitur cum medio sive argumento tertio in assumptione.

[Minor dictus, quia ipsi essentialiter convenit à praedicati universitate deficere posse: eam verò nunquam excedere. Monc. all. loc.]

12. Medius terminus est quaestio dubiae extrinsecus assumpta probatio

quâ mediante Major & Minor disponuntur.

Itaq;

Bis ponitur ante conclusionem: semel in propositione junctus Majori: & semel in assumptione junctus Minori.

[Medius dicitur 1. Ratione dispositionis, quia intra duos extremos (Majorem & Minorem) medius ponitur. 2. Ratione officii, quia causa est cur majus extremum jungatur minori, adeoq; honorarius arbiter ac sequester, cur major de minori affirmetur aut negetur. Dicitur extrinsecus assumptus, quia in questione duo sunt argumenta, ad quæ arguenda assumitur è locis inventionis argumentum tertium, sive medium terminus.]

Exempli gratia. *Questio est: an avarus sit dives: Negatur argumento tercio: quia Eget. Prædicatum si ve consequens est dives: Est igitur major terminus: dispone hunc cum argumento tercio, Eget; & habebis propositionem: Qui-cumq; eget, non est dives. Subjectum questionis est avarus: Minor igitur terminus erit; Dispone cum argumento tercio, & habebis assumptionem; Avarus eget. Quia tunc egi bis ponitur, semel cum Majori in propositione, semel cum Minori in assumptione, adeoq; causa est cur Major (dignus officio conclusio inferitur. Ergo avarus non est dives. Sic etiam & hac exempla; Corvus non est lepus. Quia non est quadrupes. Plato est homo. Quia est rationale prædicitur. Mortui resurgent. Quia Christus prædixit. Christus est Messias. Quia opera Messia efficit, &c.*

[Observabis 1. Sicut major terminus est prædicatum Minor subjectum questionis: Ita vicissim Major fit prædicatum, Minor subjectam conclusionis. Quia conclusio & questionis non differunt realiter, ut dicitur infra. Observabis 2. Quæ de dispositione terminorum hic dicuntur locum tantum habere in Syllogismo simplici, ejusdemq; Figuris tribus: Non verò in composito. Ibi enim tota questio cum argumentis tercio in propositione disponitur. Vt, si Dei sunt, divinitas

T

est. At

est. At Dii sunt. E. divinatio est. Ubi quæstio est
 sit divinatio: Aff. argumento tertio. Quia Dii sunt.
 Quia quæstio tota cum argumento tertio in propositione
 nitur.]

13. Materia propinqua est, ex
 ultimo Syllogismus constituitur.

[Dicitur materia propinqua, respectu remota, quæ
 argumentationem constituit primo: Et ob id remotam
 tur: quia antecedens & consequens è terminis constituitur.
 Composita autem simplicibus sunt posteriora.]

14. Estq; antecedens & consequens

[Antecedens & consequens non eodem modo
 fiderantur in axioma & Syllogismo. In axioma
 tantum sunt nudi termini, vel notiones simplices. ut,
 est justus: Hic subjectum, Deus, est antecedens, præ
 tum, justus, est consequens. In Syllogismo verò sunt
 gra enunciationes: pars enim antecedens in Syllogismo
 tinet enunciationes duas: propositionem scilicet & præ
 prionem. Consequens verò continet integram conclusionem.]

15. Antecedens est, quæ adhibetur
 ad quæstionem arguendam.

16. Ejus partes sunt duæ: Propositio
 & Assumptio. Vulgò dictæ Præmissæ
 quia conclusioni præmittuntur.

[Hic ergo nota Antecedens, propositionem &
 sumptionem, itemq; præmissas esse Synonyma.
 etiam vocantur, Sumptiones, Propositiones, Major
 Minor: quoniam ante conclusionem sumuntur & ponuntur.]

17. Propositio est prior pars ant
 cedentis, quâ argumentum (tertium
 vel cum consequente quæstionis par
 tantum, vel cum tota quæstione disp
 nitur.

[Vocabulum propositionis est polysimon. 1. accipitur pro altera comparationis parte, quæ dicitur protasis, & sic est terminus simplex. 2. pro axioma & enunciato. 3. In Rhetoricis pro themate. 4. Pro questione Syllogismi dubiæ. 5. de Antecedente Syllogismi parte, majori scilicet & minori propositione, quæ rectè dicuntur protaseis à προτεινεν, quod instar scuti cujusdam conclusioni objiciantur. Deniq; 6. pro prima tantum Antecedentis parte in Syllogismo, cujus pars secunda dicitur non propositio, sed assumptio. Appellatur autem aliàs propositio Major; Major præmissa, quia constat termino majori. Vbi observa 1. Crypticam esse locutionem si quando in Scholis dicunt, proberur Major, proberur Minor; Subintelligendum enim; Propositio. Observa 2. Non esse hanc definitionem propositionis accuratam, sed qualemcumq; descriptionem, quæ tam competat propositioni Syllogismi compositi, in qua tota questio cum argumento disponitur; quàm simplicis, in qua aliqua saltem pars questionis cum argumento disponitur.]

18. Assumptio est posterior antecedentis pars, quæ è propositione conficitur. Dicitur Græcè προσημῖς, item μεταρημῖς transsumptio; assumptum; subsumptum; sumptum minus; propositio minor: quia minori termino constat. Item Minor præmissa.

19. Consequens est, quæ sub se partes questionis complectitur, eamq; per legitimam consequentiam concludit: unde & Conclusio dicitur.

[Conclusio consideratur dupliciter. I. Ante dispositionem medii, & tum vocatur 1. Questio. 2. problema. 3. status. 4. intentio. 5. thema. II. Intra vel post dispositionem Syllogismi, & tum appellatur 1. Consequens Syllogismi, quia ex præmissis consequitur. 2. Complexio,

plexio, quia partes questionis complectitur. 3. Conclusio, quia questionem vi dispositionis & consequentia concludit. 4. Illatio, Ἰπὸθεσις, quia inferitur ex premissis. 5. συμπέρασμα collectio sive terminus, quia terminus est dianoia. 6. συναγωγή, quia ex antecedentibus colligitur. Vbi observabis. Questionem & conclusionem differre 1. non re, sed ratione, 2. voculis, Ἄλλο ἔστιν ἔργον. **ERGO.** Questio illata sive Syllogisticè conclusa dicitur. Conclusio, antequam verò inferatur & colligatur, dicitur. **Questio.** Mutata igitur particulam interrogativam An interrogativam Ergo, Igitur, vel similem, & habebis conclusionem. **Exempli gratia.** Questio est. An homo sit animal. **Effectus,** quia vivit & sentit. Syllogisticè hæc ut a disputatione colligitur. Quicquid vivit & sentit, est animal. Homo vivit & sentit. Ergo homo est animal. Vbi in conclusione eadem questio mutata saltem particula An inferatur recurrit. Vbi verò thema absq; particula interrogativa proponitur, adde themati in illatione Ergo, & conclusionem habebis.]

Hæc de materia Syllogismi, superest forma.

20. Forma Syllogismi est legitima dispositio materiæ seu questionis cum argumentis, ut inferatur conclusio tertio juxta leges Syllogisticas dispositio, ut necessariâ consequentia conclusio inferatur.

Exempli gratia; Thema sit; Estu é Cometa. Negatur argumento tertio ab adjuncto. Quia est caducus. Hic rudem habes Syllogismi materiam; Hujus legitimum ordinem Syllogisticum reductio dicitur Forma. ut, Si non est caducus. Cometa est caducus. Ergo Cometa non est stella.

21. Formam consequitur Bona dispositio sequentia, quæ est virtus ex legitima dispositione Syllogismi dispositio existens.

[Forma non est bona consequentia, sed ejus comes & virtus, ut loquitur Dn. Libanius. Illam Syllogismus primum per se judicat, verum & falsum consequenter; quia ex vero per se nil nisi verum, & ex falso nil nisi falsum.]

Hic observa vitium Syllogismi vel esse in materiâ, vel in formâ; In materiâ est, quando alterutra præmissarum sive propositio, sive assumptio falsa est, vel ambigua. In formâ est, quando dispositio syllogistica violatur; seu, quando Regula Syllogismorum non observantur. ut cum dicitur gratia in 1. Figura minor est negativa; in 2. fig. conclusio est affirmativa; in 3. conclusio universalis, &c. Dicitur vulgò ἀνακόλουτος, id est, mala consequentia, ἀνακόλουτος, παρὰ λόγον, παρελλογισμός, inconsequens, apparens Syllogismus, scopæ dissolutæ, &c.]

Porro generales de Bona consequentia Syllogistica sunt hi CANONES.

I. Syllogismi dispositio debet informari ad normam *Dici de Omni & Dici de Nullo.*

Dictum de Omni est, quando nihil sumi potest sub subjecto, cui non tribuatur prædicatum; ut, *Omne vinum calefacit. Omnis homo est animal.*

[Hic nihil sumi potest sub vino tanquam sub genere, de quo non dicatur quod calefaciat. Quærat ergo ad dictum de omni. Alii sic efferunt: Dici de omni est, cum nihil potest dici de genere, quod non etiam dicatur de specie sub genere comprehensa. *Vsus hujus canonis est potissimum in 1. Fig. ubi proceditur à genere ad speciem.*]

Dictum de nullo est, quando sub subjecto nihil potest sumi, de quo non removeatur prædicatum, ut: *Nullum animal est lapis. Nulla stella consumitur.*

[Quærant hæc ad dictum de nullo, quia sub animali & stella tanquam subjecto nihil potest subsumi, à quo prædicatum (lapis, consumi) non removeatur; Sive sumas hominem]

nam, siue leonem, siue anserem, &c. siue Lunam, Martem, Venerem, vel aliam cuiuscunque magnitudinis stellam, sic efferunt; Dicitur de nullo est, quando negatio generis negatur etiam species eiusdem generis.]

II. Quaecunque in uno tertio conveniunt, inter se conveniunt. Quaecunque in uno tertio dissentiunt, inter se dissentiunt.

[Principium hoc Mathematicum insitum est, hinc autem de syllogistica. Medius terminus est extremorum conclusionis norma, quorum utriusque si congruat, siue insit, dicitur etiam, extrema sibi inesse mutuo; si vero uni extremorum insit, alteri vero non congruat, iudicatur, nec terminum extremo inesse.]

III. Ex veris per se non nisi verum colligi potest: Ex falsis nil nisi falsum.

[Hoc est, si praemissa fuerint vera, ex iis non nisi verum concludi potest. Verum enim vero consonat. Sin praemissa nisi falsum.]

Interdum ex vero falsum colligitur, sed non la consequentia. ut: *Omnis asinus est animal. Tu non es asinus. Ergo non es animal.*

[Ambae praemissae hic verae sunt, & tamen falsum indigitur; propter violatam dispositionem syllogisticam. Praemissio enim debebat esse affirmata.]

2. Ex falso interdum verum, sed ex accidenti, ut: *Omnis lapis est animal. Omnis homo est lapis. Ergo omnis homo est animal.*

[Ambae praemissae falsa sunt, & tamen verum concluditur per accidens; seu, ratione formae, non ratione materiae.]

IV. Ex necessario non nisi necessarium ex contingenti non nisi contingens sequitur. Ex necessario: *Omne animal est substantia. Homo est animal. Ergo homo est substantia.* Ex contingenti

tingenti: *Omnis Dialecticus est Grammaticus.*
Homo est Dialecticus. Ergo homo est Gramma-
ticus.

[Ratio prioris est, quia necessarium semper verum & sibi simile est. Interdum tamen ex contingenti sequitur necessarium, sed contingenter.]

V. In syllogismo positis præmissis necessario sequitur conclusio.

[Præmissæ enim sunt causæ; Conclusio est effectum. Positâ autem causâ sufficiente, necessario sequitur effectus. Confer explicat definit syllogismi.]

VI. In syllogismo non sint plures neque pauciores termini quàm tres: neque secundum vocem (*explicite*) neque secundum sententiam (*implicite*.)

[Aliàs turbatur connexio.]

Explicite: ut, calceus tuus est coriaceus. Pes tuus est indutus calceo. Ergo pes tuus est coriaceus. Omnes studiosi fiunt docti. Petrus est ignavus. Ergo fiet doctus. Omnes credentes salvantur. Julius Caesar gerit bellum cum Pompejo. Ergo Julius Caesar salvatur.

[Nota. Nonnunquam medius terminus leviter saltem inflectitur, vel etiam syllogismus integer non est, sed Enthymematicus, & tùm apparent quatuor termini, cum tamen sint tres. Ut, *Logos est illocalis Humanitas Christi est assumpta in logon. Ergo Humanitas Christi est illocalis. Qui dicunt hic esse quatuor terminos, 1. logos. 2. illocalis. 3. Christi humanitas. 4. in logon; falluntur. Medius enim terminus leviter saltem inflectitur (logos, in logon) & sumitur ita in Majori sicut in Minori propositione, si synecdoche ponatur in Majori, ut sensus sit, Logos est illocalis, hoc est, Assumptum in logon est illocale. Plane ac si diceret. Arx Darmstatina est extra Saxoniam. Ludovicus Princeps est in arce Darmstatinâ. Ergo*

Ludovicus Princeps est extra Saxoniam. *Propositio sic informabis, Quicumque est in arce Darmstatina, extra Saxoniam, ac sic est legitima. Deinde syllogismi huiusmodi sunt Cryptici sive Enthymematici, in quibus syllogismus loco propositionis omissa ponitur. Propositio esse debet; Quicquid assumitur in logon, est ille. I.e. Prosyllogismus huius propositionis, Quia logos est localis.]*

Implicitè ponuntur quatuor termini, quando homonymia sive ambiguitas est in vocabulo medium terminum designante, & aliter accipitur in Majori, aliter in Minori propositione. *ut, Vulpes est quadrupes. Herodes est Vulpes. Et Herodes est quadrupes. Ubi in Majori accipitur vocabulum vulpes propriè: in Minori Metaphorice.*

Unde hi Canones.

1. A terminis absit ambiguitas:
2. Termini non sint ambigui:
3. Ambiguitas parit quatuor terminos.
4. Ambiguitas multiplicat terminos propter rationem.

[*Est autem ambiguitas vel Grammatica, vel Rhetorica. Grammatica oritur ex preceptis Gram. non rectè interpretatur & intellectus. Estq; aut in Etymologia aut in Syntaxi. Ad Etymologiam pertinet 1. Fallacia Etymologica, quæ est, cum pars ponitur pro parte, ut amare est dulcis animi actio. Petrus scilicet amare. Ergo flere Petro est dulcis actio. Hic amare in propositione est Verbum. In Assumptione Adverbium.*

2. Fallacia Orthographiæ, quæ est, cum vitium latet in Orthographiâ: ut, Equus est animal quadrupes. David est æquus. Ergo David est animal quadrupes. Fecit humanum generi adversatur. Veritas est virtus. Ergo virtus humano generi adversatur.

3. Falla

3. Fallacia Profodiæ, quæ est, cum vox una quantitate variam habet, unde diversus sensus oritur: ut, Mala proveniunt ex arboribus. Vicia sunt mala. Ergo vicia proveniunt ex arboribus. In majori significat malum idem quod pomum, & habet primam longam: In minori idem quod pravum, & habet i. brevem.

4. Fallacia Accentus, quæ est, cum ex accentu & pronuntiatione vitium oritur, ut, Quod conditur bene sapit. Urbs conditur. E. Urbs bene sapit. Qui vincitur, est facinorosus. Imp. Rodolphus vincitur a Turcâ. Ergo est facinorosus.

5. Fallacia dictionis, quæ est, cum vocis nativæ significatio cum artificiali; seu; cum nomen primæ intentionis cum nomine secundæ intentionis confunditur, ut, Columba volat. Columba est generis feminini. E. genus femininum volat. Animal est generis neutri. Casparus est animal. E. Casparus est generis neutri. R. Animal in propositione, & columba in assumptione, considerantur ut nomina secundæ intentionis: In assumptione vero animal & columba in propositione accipiuntur ut nomina primæ impositionis. In his & similibus ambiguitas paquatuar terminos.

Ambiguitas Syntaxeos est, cum constructio vocum non recte adhibita fallit. ut, Ajo te Æjacida Romanos vincere posse. Nunc Romanos invadam. Ergo vincam. Dubium est illud oraculum, quod tum ad Romanos, tum ad Æjacida referri potest.

Hæc pertinet Fallacia compositionis & divisionis, cum ea, quæ conjungenda vel disjungenda, disjunguntur vel componuntur, ut, Angeli gaudebunt super uno enim necessario conjungenda: agente poenitentiam. Ambiguitas Rhetorica est, quando vox Metaphorica sumitur pro propria: dicitur aliàs fallacia æquivocationis, ut; Luscinia volat. Muscus est Luscinia. Ergo volat. Vitis est planta terrestris. Christus est vitis. Ergo Christus est planta terrestris. In his & similibus in Majori subjecta accipiuntur proprie: in Minori Metaphoricè, unde quatuor resultant termini. Sed de his plura aliàs.]

VII. Medius terminus nunquam ingrediatur conclusionem, neque ex toto, neque ex parte.

Lex generalis erit, medium concludere neque

Ex toto. ut; *Omne animal est substantia. Omnis homo est animal. Ergo omnis homo animal est substantia. Omnis virtus est laudanda. Modestia est virtus. Ergo Modestia est laudanda.*

Ex parte: ut, *Omnes per se boni affectus per vitium originale contaminantur. Amor sponsi & sponsa est per se bonus affectus. Ergo amor sponsi & sponsa per se contaminatur per vitium originale. Hic per se, est pars medii termini, quae debet imitari conclusioni.*

[Ratio est, quia nihil potest esse simul causa & effectus ejusdem. At medius terminus est causa conclusionis, quia implet majorem & minorem, ut inde conclusio inferatur. Medium non est quod concluditur, neque de quo aliquid concluditur, sed quo mediante concluditur. Sicut norma non est id quod mensuratur, sed quo mensuramus. Ita & Medius terminus, &c.]

VIII. Si tertium argumentum consentaneum parte utraque quaestionis, affirmative etiam disponatur cum partibus quaestionis.

[Ratio, quia consentanea affirmando enunciantur. Vnde de propositio & assumptio erunt affirmative, & ex illa affirmativa deducta conclusio. Quaestio sit: An virtus moralis laudanda? Affir. argumento tertio, ab adjuncto, quia est honesta. Hic medius terminus (honestus,) quia consentaneus utraque quaestionis parte, nempe cum virtute (antecedenti subjecto) & laudanda (consequ. praedicato;) illius est adjunctum, hujus vero subjectum; hinc si disponatur ut praedicato, propositio erit affirmata. Omne honestum est laudandum. Vicissim si disponatur cum subjecto, propositio erit assumptio affirmata. Virtus moralis est honesta. quibus affirmatis, affirmata etiam resulsabit conclusio. Ergo virtus moralis est laudanda.]

IX. Si tertium argumentum cum altera
tantum quæstionis parte consentit, ab altera
verò dissentit; disponetur in præmissis semel
affirmatè, semel negatè.

[*Ut; Quæstio est, An Ignis fatuus sit stella. Neg. argu-*
mento 3, Quia non est corpus perpetuum. Hic corpus
perpetuum esse consentit, cum predicato quæstionis (stella),
unde affirmativa erit propositio. Stella est corpus perpe-
tuum. Idem verò dissentit à subjecto (ignis fatuus) unde
negata assumptio; Ignis fatuus non est corpus perpe-
tuum. Ex his infertur conclusio, ut qua partem debiliorem
sequitur, negata. E. Ignis fatuus non est stella.]

X. Si prædicatum quæstionis, cum argu-
mento tertio (*medio termino*) assumptionem:
Subjectum verò cum eodem propositionem
constituit, syllogismus simplex vitiosus est. ut:
Omnis homo est mortalis. Omnis fœmina est ho-
mo. E. Omne mortale est fœmina.

[*Ratio dependet è terminorum definitione. Violata igitur*
hic est dispositio, syllogistica. Quia prædicatum (fœmina) de-
bebat disponi cum medio termino in propositione majori. Sub-
jectum (mortale) in Assumptione; Similiter, Dialectica
non est Grammatica. Dialectica est ars. Ergo Gram-
matica non est ars. Violata & hic est dispositio; Ita enim
disponi debebant termini. Dialectica est ars. Grammatica
non est Dialectica. Ergo Grammatica non est ars. Hic
termini rectè sunt dispositi. Vitium autem est in forma,
quia assumptio est negativa.]

XI. Præmissæ in syllogismo habeant idem
prædicationis genus. *Nam*

Mutato genere prædicationis usitato, non
val. Conseq. ut: *Caro est creatura. Λόγος est ca-*
ro. Ergo Λόγος est creatura.

[*Non V. C. quia non est idem genus prædicationis; Proposi-*
tio est prædicatio regularis. Assumptio irregularis & in-
usitata.]

Muta,

Mutatur verò genus prædicationis 1. quando fit transitus ex uno prædicamento in aliud: 2. quando termini aliter accipiuntur in una, aliter in præmissa altera. 3. quando confunduntur termini abstracti, cum concretis. Casus obliqui cum rectis. Recti cum obliquis. 4. Cum committitur fallacia dictionis. Vide Canon. 6.

XII. Præmissarum altera semper esto universalis. Nam

Ex puris particularibus nihil sequitur, ut Petrus est Apostolus. Petrus est homo. Ergo omnes homines sunt Apostoli. Quidam Christiani non damnantur. Judas fuit Christianus. E. non fuit damnatus.

[Ratio canonis est, quia particulares non congruunt ad dictum de omni, & dictum de nullo. Ideo in omni Syllogismo necesse est aliquam esse universalem, ut omnes species seu omnia singularia possint sumi sub uno genere.]

Nota I. Interdum ex puris particularibus vera fertur conclusio, sed per accidens: ut, *Quidam Reges fuerunt justii. David fuit Rex. E. David fuit justus.*

II. Ex meris singularibus seu propriis etiam aliquid concluditur, quatenus sunt & manent singularia res. ut, *Abrahamus fuit justificatus sine operibus. Abrahamus fuit peccator. E. Peccatores sine operibus justificantur.*

Huc pertinet & hac Regula: A non distributo ad distributum, non valet consequentia: *Sens, quia eadem est: A particulari ad universale, non valet consequentia.*

XIII. Præmissarum altera semper esto affirmativa. Nam

Ex puris negativis nihil sequitur. Hinc veritas. Partibus ex puris sequitur nil atque negativis. ut: Nullus angelus moritur. Nullus homo est angelus. E. Nullus homo moritur. Nullus homo est

occidendus. Nullus taurus est homo. E. nullus tau-
rus est occidendus.

[Ratio canonis. Medius debet questionis partes Majorem
& Minorem connectere. Negatio autem cum nihil copulet,
sed distrahat, nulla consequentia bona è puris negativis exi-
stere poterit.]

Notæ: Interdum ex puris negativis verum conclu-
ditur; Sed t. contingenter, fortuito & per accidens,
ut; Nullus asinus est lapis. Nullus homo est asinus. E. Nul-
lus homo est lapis.

2. Vi solius materiæ. Qui non audiunt verbum Dei
damnantur. Iudei non audiunt verbum Dei. Ergo Iudæi
damnantur.

[Quamquam assumptio ex sententiâ aliorum hic
affirmata, de quopura infra in Figuris.]

3. Cum omnes termini sunt species disparata: ut;
Nulla linea est scientia. Nulla unitas est linea. Ergo Nulla
unitas est scientia.

4. Cum propositio major habet geminam nega-
tionem, æquipollentem affirmativæ. ut; Quod non est
animal non est homo. Planta non est animal. E. Planta
non est homo.

[Gemina hæc majoris negatio concludit propter
æquipollentiam convertentis & conversæ. Nam æ-
quipollet huic affirmativæ; Omnis homo est animal.]

XIV. Premissæ inferentes conversam in-
ferunt convertentem, & contrâ: Itaq;

A conversâ ad convertentem valet conse-
quentia, & contrâ. ut; Nullus electus manet in
peccatis ad vitæ finem. Omnis credens est electus
E. Nullus credens manet in peccatis ad finem vi-
tæ, & vicissim; per contrapositionem reten-
to eodem medio infert hanc. E. quicumq; ma-
net in peccatis ad finem vitæ non est credens. Sic;
omnes electi sunt vocati. E. qui non sunt vocati,
non sunt electi.

XV. Non sit plus vel minus in conclusione, quam fuit in præmissis cū argumento tertio dispositum, ut: *Omne depositum est reddendum. Arma sunt depositum. E. Arma sunt reddenda furioso. Caro Christi vivificat tantum credentes. Hypocrita indigni non credunt. E. indigni non accipiunt corpus Christi in cæna.*

[Plus hic est in conclusione quam in præmissis nam tō accipere corpus Christi & furiosus non fuere disposita cum argumento tertio in præmissis.]

Sic: Peccatores pœnitentiam agentes recipiuntur in gratiam. Sed omnes homines non recipiuntur in gratiam. Ergo omnes homines non sunt peccatores.

[Hic minus est in conclusione, quam in præmissis. Sic enim inferri debebat. Ergo omnes homines non sunt peccatores, pœnitentiam agentes.]

Huc pertinent & hi canones:

1. Major & minor terminus ita inferantur in conclusionem, ut erant dispositi in præmissis, non mutati, nec mutilati, ut: *Equus est aliud ab homine. Socrates non est aliud ab homine. E. Socrates non est aliud ab equo.*

[Major terminus in propositione majori positus in calu recto (*equus*) in conclusione verò mutatur per obliquum (*ab equo*.)]

2. Determinatio subjecti & prædicationis antecedente, quæ non est principale membrum, non immisceatur conclusioni, ut: *Res suo genere bona non est damnanda. Jurisprudencia est res suo genere bona. E. Jurisprudencia suo genere damnanda non est.*

[Hic rō suo genere est determinatio sive descriptio subjecti & predicati, quæ conclusioni non inferenda, sicut alia syncategoremata partium antecedentis suo loco relinquenda; & questio problematicè concludenda.]

XVI. Conclusio imitetur partem debiliorem & ignobiliorem.

Itaq;

Semper particularem præmissam sequitur conclusio particularis.

Negativam præmissam sequitur conclusio negativa.

[Ratio est, quia debilior & ignobilior pars est negativa, quia dissolvit, quàm affirmativa, quæ copulat: & particularis debilior est universalis; Specialis generali; Illa enim est pars, hæc verò totum. Totum autem fortius est suâ parte.]

Itaq; non V.C. Omnes officium facientes placent Deo. Quidam Scholastici faciunt officium.

E. omnes Scholastici placent Deo. Quidam fideles salvantur. Omnis fidelis est vocatus. E. omnis vocatus salvatur. Quia

Siqua negata præit, sequitur conclusio negans.

Siqua præit partic. sequitur conclusio partic.

[Observa idem valere de hypotheticis. Hypothetica enim est debilior categoricâ. Non igitur valet. Omnis peccator si convertitur, recipitur in gratiam. Judas fuit peccator. E. Judas receptus est in gratiam. Hypothetica nihil potuit in esse.]

XVII. Nunquam hypothetica (conditionalis) ponatur loco conclusionis, sed tantum categorica, ut: Omnis electus credit in Christum. Quidam homines non credunt in Christum. E. Si quidam homines non sunt electi.

[Vana est illatio, quia conclusio non est determinativè posita.]

XIIX. Conclusio falsa præsupponit unam
saltem præmissam falsam.

[Vero enim omnia consonant. Confer Canon. 3.]

XIX. Conclusio in Syllogismo nunquam
neganda est.

Error enim vel est in propositione, vel
in assumptione: nunquam in conclusione. *Omnia
animalia sunt animalia. Tu non es animal. Ergo
non es animal.*

[Conclusio etsi hæc falsa est, negari tamen non potest,
cum antecedens verum sit ratione materia, vitium hæc in
materia latet. Quia in assumptione violatur dispositio Syllogismi.
Cum in 1. figura semper esse debeat affirmativa. Tale est
hoc; Scrutator cordium est adorandus. Angeli sunt
scrutatores cordium. Ergo sunt adorandi. Iterum non
negabis conclusionem. At cum dispositio Antecedentis sit
legitima, vitium in materia latet, quia assumptio est falsa.
Solus enim Deus est scrutator cordium.]

XX. Consequentia bona nunquam negari
debet.

[Bona consequentia est, quando dispositio Syllogistica legitima est. Mala est, quando lex aliqua dispositionis syllogistica violata est. Quando ergo forma Syllogismi bona est, consequentia negari non debet, ut materia vitiosa sit materia. Si verò forma mala est, neganda est consequentia: ut cum infero: Grammatica est ars. Dialectica est ars. Ergo Grammatica est Dialectica. Hic respondet debis, nego consequentiam, quia in secunda figura debent fieri Syllogismi negativi, non affirmativi. Si verò vitium est in materia, consequentia non est neganda sed obscura explicanda, ambigua distinguenda, falsa neganda. ut: Omnis asinus est animal irrationale. Petrus est asinus. Ergo Est animal irrationale. Hæc non negabis consequentiam, sed assumptionem, cujus ambiguitas parit quatuor terminos, itaq; distinguenda. Vnum nota, cum vitium est in forma & materia simul, vel in forma tantum, non est

Syllogismus, sed ἀσυνδοκισία, παρελλογισμὸς.]

XXI. Nonnunquam Syllogismus concluditur, non vi formæ, sed necessitate materiæ, aut per accidens: ut, *Messias promissus restituit cæcis visum, surdis auditum. Iesus Nazarenus restituit cæcis visum, surdis auditum. Ergo Iesus Nazarenus est Messias.*

[Falsus hic syllogismus est ratione formæ, est enim affirmativus in secunda figura. Bonus autem est ratione materiæ propter reciprocationem Propositionis, cuius respectu, vi primæ fig. concludit.]

Hactenus de Syllogismi partibus, sequitur ejusdem divisio.

CAPUT XVI.

Syllogismi Distributio eiusdemq;
affectiones.

1. Syllogismus est vel Manifestus, vel Crypticus.

[Distributio hac non est accurata a generis in species: Sed ex dignitate syllogismi perfectione & imperfectione, manifestatio & occultatio, quæ ei præter essentiam accedit: Interim tamen doctrina gratia utilis & commoda est.]

2. Manifestus est, cujus dispositio manifestè cum naturali mentis collectione congruit.

[Necesse igitur est, ut in omni Syllogismo manifesto sint duæ præmissæ & conclusio: Harum si vel una desideratur, vel plures adduntur, vel invertuntur, naturalis dispositio occultatur. Quæ occultatio cryptis: Syllogismi verò quibus ista amplificatio aut imperfectio attribuitur, Cryptici dicuntur.]

3. Uterq; vel simplex est, vel compositus.